

[Pradžia](#) > ... > [Jūsų Teisės](#) > [Nepilnamečių Teisės Teismo Procesuose](#) > [Austria](#)

Nepilnamečių teisės teismo procesuose

Turinį pateikė

Austrija

Austrija

Austrijos civilinio proceso kodekse nustatyti bendrieji nepilnamečių (t. y. 18 metų nesulaukusių asmenų) apklausos civiliniame procese principai. Šie principai taikomi siekiant patenkinti konkretų poreikį apsaugoti nepilnamečius tuo atveju, kai jie atsiduria stresą sukeliančiose apklausos situacijose. Nepilnamečių atveju apklausos galima visiškai arba iš dalies atsisakyti paprašius arba *ex officio*, jeigu bylos apklausa pati savaime keltų pavojų nepilnamečio gerovei, atsižvelgiant į jo protinę brandą, nagrinėjamos bylos dalyką ir nepilnamečio glaudų ryšį su bylos šalimis, ir jei nėra jokio kito būdo apsaugoti nepilnamečių. Jeigu Tuo atveju, kai apklausa kelia pavojų nepilnamečio gerovei, jei joje dalyvauja tik šalys arba jų atstovai, prireikus galima surengti atskirą apklausą, t. y. kitoje vietoje, kurioje dalyvautų tinkamos kvalifikacijos ekspertai. Apklausos metu nepilnamečių gali lydėti asmuo, kuriuo nepilnamečiai pasitiki, jeigu tai atitinka nepilnamečio interesus. Jeigu civilinio ieškinio dalykas turi esminį ryšį su baudžiamuoju procesu, o šiame baudžiamajame procese dalyvaujančią auką, kuri yra nepilnamečių ir jaunesnė nei 14 metų, civiliniame procese reikia apklausti, savaime suprantama, kad apklausą turi vykdyti tinkamos kvalifikacijos ekspertas. Apklausa viešo žodinio bylos nagrinėjimo metu prireikus gali būti atliekama nedalyvaujant visuomenės nariams.

Nepilnamečių baudžiamasis procesas Austrijoje

Nepilnamečio nusikaltimas – tai veika, kurią padarė 14–18 metų asmuo (Nepilnamečių teismo įstatymo (*Jugendgerichtsgesetz*, JGG) 1 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys).

Dėl nusikalstamų veikų, kurias padarė jaunesni nei 14 metų nepilnamečiai, baudžiamasis persekiojimas apskritai nevykdomas. Globos ir (arba) šeimos bylų teismas, reaguodamas į tokias veikas, gali imtis tik tokių priemonių, kuriomis apsaugoma ir skatinama nepilnamečio asmens raida (JGG 4 straipsnio 1 dalis).

Be to, nusikalstamą veiką padaręs nepilnamečių (t. y. 14–18 metų asmuo) nebaudžiamas, jeigu:

1. jis dėl konkrečių priežasčių nėra pakankamai subrendęs, kad suprastų veikos neteisėtumą arba veiktu atitinkamai, arba
2. jis padaro nusikalstamą būdamas jaunesnis nei 16 metų, jeigu nėra pripažintas kaltu dėl rimto nusižengimo ir nėra jokių kitų konkrečių priežasčių, dėl kurių reikėtų taikyti nepilnamečių teiseną siekiant jį atgrasyti nuo nusikalstamų veikų darymo.

Pagrindiniu nepilnamečių teisenos principu, kuris visų pirma nustatytas JGG, siekiama užkirsti kelią teisės pažeidėjui daryti nusikalstamas veikas ateityje ir taip padėti jam tapti atsakingu, įstatymų besilaikančiu piliečiu (5 straipsnio 1 dalis). 18–21 metų asmenims, kurie laikomi „jaunais suaugusiais“ (JGG 1 straipsnio 5 dalis ir 19 straipsnis), taip pat taikomos tam tikros procesinės JGG nuostatos ir tam tikri bausmių griežtumo apribojimai.

Paprastai nepilnamečiams teisės pažeidėjams iškeltose bylose ir daugumoje bylų prieš jaunus suaugusiuosius ilgiausias laisvės atėmimo terminas ir didžiausia kasdien mokama bauda yra sumažinami perpus. Mažiausio bausmės dydžio nėra. Skiriamos bausdos, kurios yra apskaičiuojamos remiantis verte, nauda arba žala, įskaitant vertės kompensavimą ir konfiskavimą, gali būti tik tokio dydžio, kuris nesukeltų pavojaus tolesnei kaltinamojo raidai (JGG 5 straipsnio 4, 5 ir 6 dalys).

Nepilnamečiams ir jauniems suaugusiems teisės pažeidėjams negali būti skiriama laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė. Nusikaltimas, už kurį skiriama laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmė, ir nusikalstama veika,

už kurią skiriama 10–20 metų laisvės atėmimo bausmė, baudžiami 1–15 metų laisvės atėmimo bausme tais atvejais, kai nusikalstamą veiką padarė 16 metų ar vyresnis nepilnametis, ir 1–10 metų laisvės atėmimo bausme (JGG 5 straipsnio 2 dalis). Nusikalstama veika, už kurią skiriama 10–20 metų laisvės atėmimo bausmė, baudžiama laisvės atėmimo bausme nuo 6 mėnesių iki 10 metų (JGG 5 straipsnio 3 dalis).

Austrijos nepilnamečių baudžiamajame procese, kuris galėtų būti apibūdinamas kaip „procesinis dekriminalizavimas“, numatyta galimybė nepradėti baudžiamojo persekiojimo arba jo atsisakyti. Prokuratūra gali nepradėti nepilnamečio teisės pažeidėjo baudžiamojo persekiojimo, jeigu už nusikalstamą veiką baudžiama tik bauda arba laisvės atėmimu iki 5 metų ir manytina, kad papildomos priemonės nereikalingos siekiant atgrasyti nepilnametį teisės pažeidėją nuo nusikalstamų veikų darymo ateityje. Tačiau įtariamus nusikaltėlius visada turi būti traukiamas baudžiamajon atsakomybėn, jeigu dėl jo veikos mirė žmogus (JGG 6 straipsnio 1 dalis). Lygiai tokiais pat sąlygomis teismas, pradėjęs prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą arba pareiškęs kaltinimą, privalo nutartimi nutraukti bylą dėl nusikaltimo iki to laiko, kai bus baigta nagrinėti pagrindinė byla (JGG 6 straipsnio 3 dalis).

Jei atrodo būtina oficialiai informuoti įtariamą nusikaltėlį apie tam tikrų veikų, pavyzdžiui, veikos, apie kurią pranešta, neteisėtą pobūdį ir apie jų galimas pasekmes, globos bylų teismas privalo tai padaryti prokuratūros prašymu (JGG 6 straipsnio 2 dalis).

Be to, atsižvelgiant į bendrą sąlygą, kad teisės pažeidėjo padaryta nusikalstama veika neturi būti laikoma sunkia, atsižvelgiant į tai, kad nusikalstama veika nesukėlė asmens mirties, o bausmė atrodo nebūtina siekiant atgrasyti kaltinamąjį nuo nusikalstamų veikų darymo ateityje, prokuratūra turi pasiūlyti kaltinamajam alternatyvias priemones.

Alternatyvios priemonės yra keturių rūšių: baudos sumokėjimas (Baudžiamojo proceso kodekso (*Strafprozessordnung*, StPO) 200 straipsnis), viešieji darbai (StPO 201 ir 202 straipsniai), probacijos laikotarpis, įskaitant probacijos pareigūno pagalbą ir laikantis tam tikrų sąlygų (StPO 203 straipsnis) ir aukos ir nusikaltėlio taikinimas (StPO 204 straipsnis). Tokiais pat sąlygomis teismas taip pat gali nutraukti baudžiamąją bylą ir įpareigoti taikyti alternatyvias priemones.

Kitas galimas atsakas – kaltės nustatymas be bausmės (JGG 12 straipsnis) arba skiriant bausmę (JGG 13 straipsnis). Prie sąlygų gali būti priskiriamas nurodymas, probacijos paslaugos ir teismo nutartys.

Pagal JGG 12 straipsnį teismas turėtų bylą išspręsti nepriimdamas nuosprendžio, jeigu nepilnamečiam teisės pažeidėjui turi būti skiriama tik švelni bausmė ir galima daryti prielaidą, kad nuteisimas savaime yra pakankamas teisės pažeidėjui atgrasyti nuo nusikalstamų veikų darymo ateityje.

Pagal JGG 13 straipsnį už nusikaltimą, kurį nepilnametis padarė 1–3 metų trukmės probacijos laikotarpiu, neskiriama jokia bausmė, jeigu galima daryti prielaidą, kad nuosprendis ir bausmės grėsmė patys savaime arba kartu su kitomis priemonėmis yra pakankami atgrasyti nusikaltėlį nuo nusikalstamų veikų darymo ateityje.

Galimybė priimti sąlyginį arba besąlyginį nuosprendį papildo teismo atsako į nepilnamečių nusikalstamumą priemonių katalogą.

Jei atrodo būtina oficialiai informuoti įtariamą nusikaltėlį apie tam tikrų veikų, pavyzdžiui, veikos, apie kurią pranešta, neteisėtą pobūdį ir apie jų galimas pasekmes, globos bylų teismas privalo tai padaryti prokuratūros prašymu (JGG 6 straipsnio 2 dalis).

Siekiant išvengti neigiamų pasekmių, kurias sukelia visų pirma trumpalaikis sulaikymas, kardomasis kalinimas turėtų būti taikomas tik jeigu tai yra būtina ir jei neįmanoma imtis kitokių atsako priemonių. Kardomasis kalinimas negali būti skiriamas už nesunkias nusikalstamas veikas.

Prokurorai ir teisėjai yra įpareigoti nuolat įvertinti kardomojo kalinimo būtinybę. Todėl, siekiant apsvarstyti kitas procesines galimybes, turi būti organizuojamos konferencijos, į kurias būtų įtrauktas nepilnamečio teisės pažeidėjo socialinis tinklas (socialinio tinklo konferencija), kad būtų galima išvengti kardomojo kalinimo.

Be to, beveik kiekvienu atveju būtina atlikti individualų vertinimą („nepilnamečio aplinkos tyrimą“), kuriame visų pirma reikėtų atsižvelgti į nepilnamečio asmenybę ir brandą, ekonomines, socialines ir šeimos aplinkybes, įskaitant gyvenamąją aplinką, ir ypatingą nepilnamečio teisės pažeidėjo pažeidžiamumą.

Galiausiai ne ką mažiau svarbu tai, jog Austrijos nepilnamečių baudžiamojoje teisėje užtikrinama, kad jaunimo baudžiamąsias bylas nagrinėjantys teisėjai ir prokurorai turi konkrečią kompetenciją šioje srityje ir gali dalyvauti specialaus mokymo veikloje.

Apibendrinant, Austrijos nepilnamečių teismo įstatyme numatytos priemonės sudaro sąlygas prokurorams ir teisėjams priimti geriausius įmanomus sprendimus nepilnamečiams teisės pažeidėjams išskeltose baudžiamosiose bylose ir padeda užtikrinti aukščiausio lygio atkuriamojo teisingumo priemones.

Direktyvos dėl nepilnamečių baudžiamojo proceso (2016 m. gegužės 11 d. Direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji, OL L 132, 2016 5 11, p. 1) perkėlimas į nacionalinę teisę taip pat padėjo užtikrinti, kad policijoje rengiamoje pirmoje apklausoje nepilnamečiams aktyviai atstovautų advokatas (tai bet kuriuo atveju buvo numatyta visuose be išimties baudžiamuosiuose procesuose dėl nusikaltimų). Be to, policijos ir kitų teisėsaugos institucijų rengiamos apklausos turi būti įrašomos garso ir vaizdo įrašymo priemonėmis, jei tai yra proporcinga (visų pirma jei joje nedalyvauja patarėjas teisės klausimais), o nepilnamečių įtariamųjų teisės gauti informaciją buvo praplėstos pagal Direktyvos dėl nepilnamečių baudžiamojo proceso nuostatas. Likusiose direktyvos nuostatose numatytos teisės, kurias jau yra įtvirtintos JGG.

- Nukentėjusių vaikų teisės baudžiamuosiuose procesuose

Austrijos baudžiamuosiuose procesuose, be bendrųjų aukų teisių (StPO 66 ir kiti straipsniai), numatytos įvairios konkrečios nukentėjusių vaikų apsaugai skirtos teisės ir priemonės, pavyzdžiui:

- nukentėjusių vaikų rūpintojo skyrimas StPO 66a straipsnio 3 dalyje nurodytose bylose;
- informacija apie pabėgimą ir sugrąžinimą ir pirmą paleidimą iš institucijos be palydos arba apie artėjantį ar faktinį kalinio paleidimą, įskaitant jam pateiktus nurodymus siekiant apsaugoti auką (Austrijos kalėjimų įstatymo (*Strafvollzugsgesetz*) 106 straipsnio 4 dalis ir 149 straipsnio 5 dalis);
- psichosocialinė ir teisminė pagalba baudžiamajame procese pagal StPO 66b straipsnį (žr. toliau);
- galimybė rengti atskirą ir veiksmingą rungimosi principu grindžiamą procedūrą tyrimo ir pagrindinės bylos etape siekiant išvengti tiesioginio liudytojų ir kaltinamojo kontakto (StPO 165 ir 250 straipsniai);
- jei buvo surengtas rungimosi principu grindžiamas teismo posėdis, liudytojas atleidžiamas nuo pareigos pateikti papildomus įrodymus, o rungimosi principu grindžiamo teismo posėdžio protokolą galima perskaityti pagrindinės bylos teismo posėdyje (StPO 252 straipsnio 1 ir 2a dalys);
- liudytojo tapatybės apsauga (StPO 10 straipsnio 3 dalis, 161 straipsnio 1 dalis ir 162 straipsnis);
- aukos privatumo apsauga (StPO 228 straipsnio 4 dalis; Tarpininkavimo įstatymo (*Mediengesetz*) 7a straipsnio 1 dalies 1 punktas);
- galimybė apklausti liudytoją namuose arba kitoje vietoje (pvz., dėl ligos, pažeidžiamumo, pagrįstų aplinkybių – StPO 160 straipsnio 1 dalis ir 247a straipsnis);
- jaunesnės nei 18 metų aukos visada laikomos ypač pažeidžiamomis ir baudžiamajame procese, be bendrųjų aukų teisių, joms suteikiamos specialios teisės, kurių sąrašas pateiktas StPO 66a straipsnio 2 dalyje:
 - teisė būti išklausytam (-ai) tos pačios lyties asmens (66a straipsnio 2 dalies 1 punktas);
 - teisė pasinaudoti vertimo žodžiu paslaugomis (66 straipsnio 3 dalis), kurias aukos apklausų, rengiamų ikiteisminio tyrimo ir teismo nagrinėjimo etape, metu, kai įmanoma, teikia tos pačios lyties asmuo (1a punktas);
 - teisė neatsakyti į klausimus apie smulkius nusikaltimo aspektus, jeigu auka mano, kad šių aspektų pateikimas būtų nepagrįstas, arba neatsakyti į klausimus apie labai asmeninio pobūdžio aplinkybes (2 punktas);
 - teisė į uždarą nagrinėjimą (StPO 165 straipsnis ir 250 straipsnio 3 dalis) tyrimo ir teismo nagrinėjimo metu ir bet kuriuo atveju StPO 165 straipsnio 3 dalyje aprašytu būdu, prireikus dalyvaujant ekspertui (3 punktas), ypač atsižvelgiant į tai, kad dėl nusikalstamos veikos, dėl kurios pareikšti kaltinimai kaltinamajam, galėjo būti pažeistas nepilnamečios aukos lytinis neliečiamumas;
 - teisė reikalauti rengti uždarą teismo posėdį (StPO 229 straipsnio 1 dalies 4 punktas);
 - teisė nedelsiant gauti informaciją *ex officio*, kaip apibrėžta StPO 172 straipsnio 4 dalyje, 177 straipsnio 5 dalyje ir 181a straipsnio 5 punkte, ir
 - teisė apklausos metu būti lydimum (-ai) patikimo asmens (StPO 160 straipsnio 2 dalies 6 punktas).
- Pagal StPO 70 straipsnio 1 dalį ypač pažeidžiamos aukos turi būti informuotos apie jų teises pagal StPO 66a straipsnį bent jau prieš pirmąją apklausą.
- Aukoms taip pat suteikiama informacija apie jų juridines teises joms suprantama kalba ir būdu,

atsižvelgiant į jų konkrečius asmeninius poreikius.

- Pagal StPO 160 straipsnio 3 dalį 14 metų dar nesulaukusios aukos gali būti apklausiamos tik dalyvaujant patikimam asmeniui. Tai gali būti teisinis atstovas, teismo padėjėjas arba kitas patikimas asmuo. Visos kitos aukos, visų pirma 14 metų sulaukusios, bet ne vyresnės nei 18 metų aukos, taip pat turi teisę būti išklausytoms dalyvaujant jų pasirinktam patikimam asmeniui. Ši teisė turi būti nurodyta šaukime į teismą duoti liudytojo parodymus.
 - Nuo 1997 m. visuose teismuose, kuriuose nagrinėjamos baudžiamosios bylos, įrengtos vaikams pritaikytos apklausos patalpos.

Viena iš svarbių priemonių aukų apsaugos srityje yra psichosocialinė ir teisminė pagalba baudžiamajame procese. Ši pagalba teikiama nemokamai paprašius tam tikrų kategorijų asmenims.

Psichosocialinė ir teisminė pagalba teikiama:

- asmenims, kuriems dėl tyčinės nusikalstamos veikos galimai kilo prievartos pavojus arba buvo pavojingai grasinama, buvo pažeista jų seksualinė neliečiamybė ir apsisprendimo teisė arba įvykdant tokį nusikaltimą buvo pasinaudota jų asmenine priklausomybe,
- jums, jei dėl galimai nusikalstamos veikos mirė asmuo ir jūs ir esate to asmens artimas giminaitis arba jei esate to asmens giminaitis ir buvote veikos liudytojas;
- nuo teroristinių nusikaltimų nukentėjusiems asmenims;
- nuo tipinio neapykantos nusikaltimo internete nukentėjusiems asmenims. Tai apima įkyrų persekiojimą, nuolatinį priekabiavimą telekomunikacijų priemonėmis ar naudojant kompiuterinę sistemą (kibernetinis priekabiavimas) ir kurstymą. Šiai kategorijai taip pat priskiriamos tokios nusikalstamos veikos kaip garbės ir orumo įžeidimas, kaltinimas nusikalstama veika, dėl kurios byla jau nutraukta, įžeidimai ar šmeižtas, jei yra požymių, kad nusikalstama veika buvo padaryta telekomunikacijų priemonėmis arba naudojant kompiuterinę sistemą;
- nepilnamečiams, kurie savo socialinėje aplinkoje tapo smurtinių veiksmy (smurto šeimoje, smurto prieš vaikus) liudininkais.

Parama aukoms yra būtina siekiant apsaugoti aukų teises ir ją turi užtikrinti paramos aukoms institucija.

Psichosocialinė parama apima aukos parengimą baudžiamajam procesui ir su juo susijusiai emocinei naštai, taip pat aukų palydą apklausų, kuriose jos apklausiamos kaip liudytojai, metu, teisminės pagalbos suteikimą ir teisinę konsultaciją bei advokato teisinį atstovavimą aukai baudžiamajoje byloje (StPO 66b straipsnis). Asmenims, kurių seksualinė neliečiamybė galėjo būti pažeista ir kuriems dar nėra suėję 14 metų, psichosocialinė parama teikiama visuomet.

Federalinis teisingumo ministras turi įgaliojimus sudaryti sutartis su tinkamomis, gerą reputaciją turinčiomis institucijomis, kurios teiktų paramą 1 dalyje nurodytiems asmenims, atlikus teisinių reikalavimų patikrinimą (StPO 66b straipsnio 3 dalies pirma sakinio dalis). Federalinė teisingumo ministerija yra sudariusi sutartis su daugybe tinkamų, gerą reputaciją turinčių institucijų, kurios teikia psichosocialinę ir (arba) teisminę paramą ir kurių dauguma, pavyzdžiui, vaiko apsaugos centrai, smurto prevencijos centrai ir intervencijos centrai, specializuojasi darbo su vaikais srityje.

■ Paskutinis naujinimas: 21/05/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.